

УДК 785.7.031.4(477)
DOI 10.34064/khnum1-77.09

Костенко Наталія Євгеніївна

Харківський національний університет мистецтв імені І. П. Котляревського,
кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри народних інструментів України
e-mail: kostenkonatalia1@gmail.com; ORCID ID: 0000-0002-8065-7023

Стрілець Андрій Миколайович

Харківський національний університет мистецтв імені І. П. Котляревського,
доктор мистецтва, професор кафедри народних інструментів України
e-mail: andryconductor@gmail.com; ORCID ID: 0000-0002-4134-4403

Ансамбль народних інструментів «Музичний сувенір»: сучасні форми творчої комунікації

У статті вперше здійснено комплексний системний аналіз та оцінку творчої діяльності народно-інструментального ансамблю «Музичний сувенір» (м. Харків) як гідного представника мистецтва сучасної України та активного учасника творчої комунікації у національному й міжнародному культурному просторі. Особливу увагу приділено періоду від початку повномасштабної військової агресії (з лютого 2022 року), коли всі аспекти життєтворчості колективу набули особливої гостроти й суспільної значущості. Визначено ключові діяльнісні стратегії колективу та особливості його устрою, що забезпечують здатність протистояти викликам сучасного буття. Наголошено, що мистецтво, зокрема народно-інструментальне виконавство, стало універсальним засобом комунікації, який долає будь-які бар'єри та створює платформу для діалогу й порозуміння між представниками різних культур. Творча комунікація харківського дитячо-молодіжного ансамблю розглядається в якості одного з проявів культурної дипломатії України на світовій арені. Масштабність і географія концертної діяльності, чисельність охопленої аудиторії та присутність у цифровому просторі дає підстави визнати «Музичний сувенір» справжнім амбасадором української культури. Належну оцінку надано цифровому або медійному вектору роботи колективу. Діяльність «Музичного сувеніру» у справі гуртування нації та підтримки локальної громади в умовах воєнного часу визначено як свідоме втілення творчої місії.

© Видавець ХНУМ імені І. П. Котляревського, 2025.

Це стаття відкритого доступу за ліцензією CC BY-NC-SA 4.0.
<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>

Ключові слова: ансамбль «Музичний сувенір»; ансамблева творчість; народно-інструментальне мистецтво; творча комунікація; репертуар.

Постановка проблеми.

Творча комунікація – одна з найефективніших форм взаємодії між людьми, спільнотами та культурами, що забезпечує обмін цінностями, сенсами, художніми ідеями та емоціями. Сьогодні прямо вказує на особливе значення спілкування такого роду для України як платформи для діалогу й порозуміння між представниками різних культур. Після 2022 року український мистецький простір зробив величезний крок назустріч світу й перетворився на динамічну мережу міжнародних творчих зв'язків. Завдяки концертам, культурним заходам, освітнім програмам і цифровим платформам українські митці долучилися до глобального культурного обміну, у якому рушійними інструментами стали не тільки політичні гасла, а й мова мистецтва, емоцій і взаєморозуміння.

У цьому контексті міжнародна творча комунікація дедалі частіше набуває ознак культурної дипломатії – м'якої сили, що сприяє налагодженню довіри, партнерства й підтримки між країнами через спільні мистецькі ініціативи. Такі форми творчої комунікації, як обмін митцями та творчими колективами, участь у міжнародних фестивалях і резиденціях, спільні виставкові й музичні проекти створили умови для глибокого пізнання України у світі. А налагодження особистих зв'язків посилило інтенсивність міжкультурного діалогу, сприяючи формуванню свідомої глобальної спільноти, що співіснує на засадах емпатії та взаємної підтримки. Важливою рушійною силою цих процесів стала українська діаспора, яка активно сприяє творчим контактам, організовує події, відкриває простір для комунікації між українськими та іноземними митцями.

Таким чином, мережа творчої взаємодії водночас виконує функцію культурної дипломатії – представляє Україну у світі не тільки словом, а й засобами мистецької, зокрема музичної, комунікації. Виникнення глобального інтересу до українського мистецтва стало наслідком

означених процесів. Сформувався сприятливий тренд «чути й бачити українське», який поєднує естетичну привабливість, глибину змісту й щирість творчого самовираження. Саме через творчість Україна розмовляє зі світом, вибудовуючи мости довіри й духовної близькості.

Отже, саме мистецтво, зокрема музичне, стало універсальним засобом комунікації, зрозумілим для людей усіх континентів без перекладачів і зайвих пояснень. Не менш значущою видається його роль і в посиленні національної єдності всередині країни. У цьому світлі доречним і своєчасним постає оприлюднення фактів життєтворчості, визначних досягнень, осмислення значення й результатів закордонної концертної діяльності харківського дитячо-молодіжного народно-інструментального колективу «Музичний сувенір», який є втіленням позитивного іміджу українців і носієм національної інструментальної традиції. *Актуальність* звернення до цієї теми обумовлена й браком наукових джерел, присвячених творчій діяльності ансамблю в контексті світової сучасної музичної культури та творчої комунікації.

Останні дослідження і публікації за темою. На сьогодні існує низка досліджень в галузі академічного народно-інструментального мистецтва України. Зупинимося на дотичних до нашої теми. Цікавим є висновок у науковій роботі В. Лігуса (2017) щодо подвійної функції українського академічного народно-інструментального виконавства. На думку автора, його діалогічність полягає «у репрезентації української музики як самобутньої національної культури й водночас як невід'ємної складової європейського культурного світу» (Лігус, 2017: 239). Дослідник С. Добров, розглядаючи стан і перспективи розвитку ансамблевого народно-інструментального виконавства, зазначає, що останнє, «маючи періоди як інтенсивного злету, так й періоди занепаду, сьогодні опинилось у фарватері новітніх глобальних тенденцій розвитку культури» (Добров, 2015: 100). Науковиця Л. Снедкова вказує, що виконавці «оновлюючи жанри, види, стилі музикування, ... відкривають новий етап розвитку ансамблевого жанру, пов'язаний з популяризацією ансамблів малих форм змішаного жанру» (Снедкова, 2012: 158). На думку дослідниці А. Аулової,

характерною рисою новітнього ансамблевого репертуару є «поєднання різноманітних технік композиції з нетрадиційними прийомами гри» (Аулова, 2024: 105). Нарешті, К. Цимбал та С. Цимбал (2025) трактують сучасне оркестрове та ансамблеве виконавство як «творчу, політичну і соціальну практику ... в соціально-історичному, економічному та міжкультурному контекстах, наголошуючи на глобальних та історичних зв'язках між музичними традиціями різних етносів» (Цимбал & Цимбал, 2025: 320), що корелює з діяльністю ансамблю «Музичний сувенір».

Питання місії артиста та комунікативної ролі музики знайшло своє відображення у працях сучасних дослідників, які, фокусуючись на концептуальних положеннях, зокрема щодо місії артиста у просторі глобалізованої культури, підкреслюють «унікальні функції музики як комунікації в сучасному світі культури» («*unique functions of music as communication*») (Serhaniuk, Shapovalova, Nikolaievska, & Kopeliuk, 2021: 331). Ю. Ніколаєвська (2020: 469) вважає, що «основою музичної комунікації слугує розуміння», яке створює платформу для необмеженого спілкування, пошуку спільних інтересів і уподобань. О. Клімова, досліджуючи ансамбль у концертній практиці, підкреслює як надважливий комунікативний рівень «міжособистісне спілкування, яке, через прояви індивідуального виконавського стилю, суттєво впливає на кінцевий результат творчої діяльності» (Клімова, 2021: 115).

Інтерес становлять і дослідження з питань культурної дипломатії, тези яких надають підстави витлумачувати окремі творчі комунікації ансамблю «Музичний сувенір» як прояви культурної дипломатії. Остання, за визначенням К. Відімської та Ю. Тарасюк, це «практика використання культурних виразів та мистецтва» як засобу «міжнародного спілкування та встановлення взаєморозуміння між різними культурами та народами» (Відімська & Тарасюк, 2023: 271). «У контексті міжнаціональної взаємодії, культурна дипломатія виступає одним із найважливіших інструментів “м’якої сили” держав на міжнародній арені», – вважає С. Гололобов (2022: 1061), а О. Штиршов (2024: 216) наголошує на дієвості зовнішньополітичної взаємодії:

«Культурна дипломатія є однією з найбільш ефективних комунікаційних технологій країни». Розглядаючи чинники глобального розвитку суспільства, зокрема й механізми реалізації культурної дипломатії, В. Драч (2024: 37), представниця молодшої генерації дослідників, визначає її перспективи: «У майбутньому культурна дипломатія буде відігравати ще важливішу роль в умовах глобалізації». Таким чином, наукова спільнота одночасно наголошує на вагомості та постійному зростанні ролі культурної дипломатії як засобу комунікації у просторі міжнародних відносин.

Мета статті полягає у визначенні місця і ролі ансамблю народних інструментів «Музичний сувенір» у сучасному мистецькому просторі України та специфіки його творчої комунікації, що виявляється у формах культурної дипломатії на світовій арені, особливо в контексті повномасштабної війни.

Матеріалом статті слугує інформація щодо творчої діяльності харківського ансамблю народних інструментів «Музичний сувенір» від 2010 року до сьогодні, з акцентом на періоді з лютого 2022 року; закордонних гастролей колективу; його репертуарної політики; реалізованих ним міжнародних мистецьких проєктів; його присутності у цифровому просторі (*YouTube, Facebook, Spotify*).

Методологія дослідження. Комплекс загальнонаукових і спеціальних дослідницьких методів спрямовано на всебічне вивчення творчої діяльності ансамблю «Музичний сувенір» у сучасному комунікативному просторі:

– *системний підхід* дозволяє розглядати діяльність і творчу комунікацію ансамблю як систему взаємопов'язаних елементів (репертуар, інструментальний склад, географія виступів, медійна активність), яка функціонує в умовах зовнішньої військової агресії, що забезпечує цілісне наукове бачення явища;

– *системно-діяльнісний підхід* спрямований на осмислення творчої діяльності колективу як мистецького феномена, що репрезентує сучасне народно-інструментальне виконавство України в контексті

творчої комунікації різних рівнів – міжнародної, всеукраїнської та цифрової;

– *теоретичні методи* (аналізу, синтезу, узагальнення) дали змогу осмислити наукові дефініції «творча комунікація», «культурна дипломатія», що розглядаються як концептуальні орієнтири для інтерпретації діяльності ансамблю, з акцентом на творчих формах взаємодії та міжкультурного обміну;

– *емпіричні та спеціальні методи* забезпечили глибокий аналіз унікального досвіду ансамблю «Музичний сувенір», що виявляє різноманітні типи творчої комунікації (концертну, міжособистісну, медійну), водночас надаючи підстави для порівняння з практиками культурної дипломатії;

– *описовий метод* використано для детального викладу фактів життєтворчості, географії та змісту концертної діяльності колективу;

– *методи класифікації та типізації* спрямовані на структурування концертної діяльності ансамблю за векторами (міжнародний, всеукраїнський та цифровий) та репертуаром (академічна, неакадемічна, народна музика);

– *інтерпретаційний метод* застосовано для оцінки значення й результатів творчої діяльності ансамблю в контексті сучасних комунікативних процесів, які можуть слугувати проявами культурної дипломатії України;

– *контент-аналіз* використано для дослідження медійної присутності ансамблю у цифровому просторі (*Facebook, YouTube, Spotify*) з метою визначення форм і масштабів його творчої комунікації.

Наукова новизна дослідження. Вперше здійснено комплексний аналіз та оцінку творчої діяльності ансамблю народних інструментів «Музичний сувенір» як гідного представника мистецтва сучасної України та активного учасника творчої комунікації у національному й міжнародному культурному просторі. Особливу увагу приділено періоду від початку повномасштабної військової агресії (з лютого 2022 року), коли всі аспекти життєтворчості колективу набули особливої гостроти й суспільної значущості.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Ансамбль народних інструментів «Музичний сувенір» є яскравим і самобутнім представником простору народно-інструментального виконавства Харкова, поєднуючи у своєму складі викладачів, студентів і учнів трьох професійних закладів музичної освіти міста – Харківського національного університету мистецтв імені І. П. Котляревського, Харківського музичного фахового коледжу імені Б. М. Лятошинського та Дитячої музичної школи № 12 імені К. І. Шульженко¹.

У колективі представлені виконавці різних вікових груп: молодшої (6–12 років), середньої (13–17 років) та дорослої (від 18 і старші)². Підкреслимо, що фактор вікової диференціації, свідомо закладений керівниками від моменту заснування ансамблю у 2010 році, став

¹ Дебютний виступ колективу, що ознаменував створення ансамблю, відбувся на святковому концерті в залі Харківського національного університету мистецтв імені І. П. Котляревського у 2010 році. З того часу ансамбль успішно концертує на різноманітних майданчиках міста, серед них – Харківська обласна філармонія, Харківський національний академічний театр опери та балету імені М. В. Лисенка, зал адміністрації Немишлянського району, Центральний парк культури і відпочинку, Харківське музичне училище імені Б. М. Лятошинського, Палац студентів Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» та інші.

² Учасники ансамблю «Музичний сувенір» станом на жовтень 2025 року: *Неверов Сергій (керівник)*, баян, 45 років, викладач Дитячої музичної школи № 12 імені К. І. Шульженко; *Костенко Наталія (керівник)*, домра прима, 44 роки, доцент ХНУМ імені І. П. Котляревського (за основним місцем роботи), викладач-методист Харківського музичного фахового коледжу імені Б. М. Лятошинського та ДМШ № 12 імені К. І. Шульженко (за сумісництвом); магістри ХНУМ імені І. П. Котляревського *Демідова Марія*, домра тенор, 24 роки, *Чигринець Артем*, домра контрабас, 24 роки; випускниця ХНУМ імені І. П. Котляревського 2024 р. *Платонова Анастасія*, домра прима, 24 роки; студентки ХНУМ імені І. П. Котляревського *Печеніжська Катерина*, домра прима, 23 роки та *Аршава Олена*, ударні інструменти, 20 років; студентки Харківського музичного фахового коледжу імені Б. М. Лятошинського *Ченцова Алевтина*, домра прима, 17 років, та *Рогальська Евеліна*, домра прима, 15 років; випускниця ДМШ № 12 імені К. І. Шульженко *Котенок Віра*, домра прима, 14 років; а також учні ДМШ № 12 імені К. І. Шульженко: *Булат Владислав*, домра басова, 14 років; *Самородов Микола*, домра басова, 10 років; *Олешко Регіна*, домра прима, 10 років; *Неверов Олександр*, ударні інструменти, 6 років.

вагомим підґрунтям для забезпечення життєздатності та успішності колективу. Таким чином було закладено процес безперервного оновлення складу ансамблю, коли молоде покоління постійно заміщує дорослих виконавців, які за об'єктивних обставин (перехід до професійної діяльності або зміна місця проживання) залишають колектив. Наступність поколінь, що живить виконавський склад, є головною детермінантою довготривалого існування «Музичного сувеніра», яка створює осяжні перспективи для майбутніх творчих звершень. Під час безпосереднього репетиційного та концертного музикування, коли всі три вікові групи об'єднуються, відбувається процес найбільш інтенсивної трансмісії знань, необхідних молодшим та юним музикантам. Тобто у процесі спільного виконавства (колективної гри) юні артисти значно швидше формують навички технічної майстерності та ансамблевої культури, ніж у форматі роботи виключно з однолітками (однорідною віковою групою).

В інструментальному складі ансамблю домінує домра прима. Кількість виконавців на цьому інструменті становить 6–7 осіб, які грають партії перших, других та третіх домр. Також до складу колективу входять: один виконавець на домрі-тенорі, один на баяні, один на ударних інструментах (трикутник, металофон, бубон тощо), 1–2 виконавці на басовій домрі, один виконавець на балалайці-контрабас (домрі-контрабас). Таким чином, кількість музикантів становить 13 осіб. Проте фіксувалися випадки, коли загальний виконавський склад на сцені сягав 15–16 осіб, за рахунок дублювання деяких ансамблевих партій.

За ансамблевими функціями партії розподіляються таким чином:

- мелодична функція та мелодичні підголоски – переважно проводяться в партії домри;
- гармонічна функція (педаць) та гармонічна фігурація формуються в партії баяна (забезпечує акордову основу) та в партії домри-тенора (часто заповнює середній регістр всієї ансамблевої фактури);
- контрапункт найчастіше доручається теж партіям баяна та домри-тенора;

- ритмічна та акомпанувальна функції забезпечують партії ударних інструментів (перкусії) та партія баяна (певні види акомпанементу у вигляді ритмізованої пульсації);
- басова функція здебільшого закладена в партіях контрабасової та / або басової домри.

Дещо обмежений, порівняно з повноцінним оркестром, кількісний склад ансамблю підштовхує керівників до інструментально-функціонального перерозподілу партій з урахуванням наявних одиниць інструментарію та виконавців. Зокрема, партія баяна часто поєднує і мелодичну лінію, і ритмічний акомпанемент, і гармонічні фігурації та елементи контрапункту. Аналогічно, партія домри-тенора застосовується для виконання мелодії, наприклад, проведення основних тем (підголосків, контрапунктів тощо) або їхніх варіантів. Отже, є підстави стверджувати, що ансамбль «Музичний сувенір» – це «оркестр у мініатюрі», партитура якого містить всі функції фактури, характерні для повноцінного оркестрового музикування.

Від моменту заснування колективу на базі Харківської дитячої музичної школи № 12 імені К. І. Шульженко (2010), ансамбль «Музичний сувенір» брав активну участь у музичних конкурсах національного рівня, де продемонстрував високу виконавську майстерність та здобув престижні відзнаки. Титули лауреатів підтверджують стабільність і якість його творчого доробку³.

³ «Музичний сувенір» – лауреат Відкритого міжнародного фестивалю-конкурсу «Співограй» (Харків, 2014); Відкритого міського фестивалю-конкурсу інструментальної, хорової музики та дитячого фольклору «Перлини України» (Харків, 2015); Міжнародного фестивалю-конкурсу дітей та молоді «Зіркові діти» (Одеса, 2015); володар Гран-Прі Міжнародного фестивалю-конкурсу «Зіркова хвиля» (Львів, 2016); лауреат міжнародного інтернет-конкурсу (за відеозаписами) *World Music Trophy*, фінал якого відбувся в Лас-Вегасі (США, 2017); володар Гран-Прі Міжнародного фестивалю-конкурсу «Українська коляда» (Львів, 2019); лауреат Всеукраїнського фестивалю дитячої творчості «Харків – місто добрих надій» (Харків, 2019); Міжнародного фестивалю-конкурсу дитячого та юнацького виконавського мистецтва «Акорди Хортиці» (Запоріжжя, 2021); Всеукраїнського конкурсу інструментальної

Колектив здобув численні перемоги на міжнародних музичних конкурсах та є учасником престижних світових музичних фестивалів. Високі художні досягнення та винятковий професійний рівень ансамблю є результатом невтомної праці, мистецького досвіду, фахової підготовки його керівників, яскравих виконавців – Сергія Неверова та Наталії Костенко. Вони поєднали традиції двох провідних осередків ансамблевого виконавства: харківської та київської шкіл. Сергій Неверов закінчив Харківський державний університет мистецтв імені І. П. Котляревського у 2005 році, і є випускником Ігоря Снедкова, який вважається фундатором ансамблевого виконавства в Харкові. Проте фахове становлення Сергія відбувалося під впливом викладача-методиста Анатолія Тихончука, учасника легендарного київського квартету баяністів (де він грав разом із М. Різолем та сестрами Білецькими). Наталія Костенко є продовжувачем традицій родинної музичної династії. Вона успадкувала ансамблеві принципи своїх батьків-музикантів, які у 1996 році (Алушта, АР Крим) заснували колектив аналогічного складу – ансамбль «Кримський сувенір». Окремого висвітлення заслугове спільна творча діяльність Наталії Костенко та Сергія Неверова у форматі дуету, який був створений ще 1992 року, та й сьогодні є актуальною і успішною концертною одиницею. Наведені факти підкреслюють щільний зв'язок керівників «Музичного сувеніру» із традицією вітчизняного ансамблевого виконавства на народних інструментах та обсяг і розмаїття успадкованого ними досвіду.

Репертуар та методичні принципи ансамблю. Переважну більшість у репертуарі «Музичного сувеніра» становлять твори малих форм. Ці твори характеризуються завершеністю структури та нескладним образним змістом. Такий вибір репертуару насамперед зумовлений віковим складом колективу: більшість виконавців ансамблю – діти та підлітки. Опанування юними музикантами великих музичних форм є потенційно можливим, проте має місце низка суттєвих складнощів,

музики «Галицькі самоцвіти» (Львів, 2021); Міжнародного фестивалю-конкурсу «Місто Лева» (Львів, 2024) та володар інших нагород.

головною з яких є відсутність розвиненого музичного мислення, достатнього сценічного досвіду та технічної підготовки. Тому уникнення звернення до творів великої форми в роботі з ансамблями-початківцями є методично обґрунтованим. Як демонструє практика, у процесі засвоєння матеріалу дітьми психоемоційна складова часто переважає технологічну, а обмежена тривалість звучання композиції (до 3 хвилин) приблизно корелює з обсягом концентрації уваги юного музиканта. Таким чином забезпечується необхідна фізична витримка для виконання творів на піку емоційного та технічного потенціалу.

Жанрова палітра репертуару колективу охоплює обробки українських народних пісень, популярні мелодії (естрадні та джазові стандарти), а також оригінальні авторські аранжування музичних творів. З огляду на обмежений виконавський ресурс та технічну майстерність музикантів, добір таких зразків репертуару видається обґрунтованим. Перевага надається технічно нескладним творам, в експозиції яких одразу проводиться основна мелодія, що легко сприймається і запам'ятовується юними виконавцями. Рік-у-рік відбувається накопичення колективом різноманітного за стилістикою та жанровими ознаками репертуару, який на сьогодні можна представити в повноцінному сольному концерті із двох відділень (за часом більше ніж 90 хвилин). Наразі репертуарний список ансамблю складають:

- твори зарубіжних композиторів (від доби Класицизму до сьогодення): В. А. Моцарт, Концерт для фортепіано з оркестром № 23, II частина; Й. Штраус, «Марш Радецького»; А. П'яццолла, «Лібертанго»; Р. Лехтінен, фінський танець «Летка-енка»; Л. Андерсон, «Синкоповані годинники» та «Джаз-піцикато»; І. Альбеніс, «Астурія»; П. Фросіні, «Веселий кабальєро»;
- пісенні хіти: італійські – Е. Капуа, «О, моє сонце» та Л. Далла, «Карузо»; мексиканська «Бесаме Мучо» К. Веласкеса, французька «Падам, падам» Н. Гланзберга⁴;

⁴За словами слухачів, італійська пісня «О, моє сонце» звучала навіть краще на українській домрі, ніж на італійській мандоліні. А мерехтливе звучання тремоло у французькій «Падам, падам» надало творові особливого шарму.

- твори українських композиторів та авторські обробки й аранжування українських народних пісень: «Мелодія» М. Скорика; «Ой, ходить сон» в обробці Л. Ревуцького; «Ой, ти, дівчино» в обробці А. Кос-Анатольського; «Щедрик» і «Подoliaночка», обробка двох українських пісень Л. Ревуцького та М. Леонтовича; обробки українських народних пісень М. Різоля, «Глибока кирниця» та «Дощик»; «Українська жартівлива полька», «Карпатська сюїта» В. Зеленого у власному аранжуванні; «Червона калина» С. Чернецького; польсько-українська пісня «Гей, соколи!»; попури з українських щедривок «Український подарунок» та чотири українські народні пісні з вокалом («Ярина», «Люблю Гриця», «Доброти свіча», «На Різдво Христово ангел прилетів»).

У репертуарі ансамблю також є авторське аранжування інструментальної версії Гімну України М. Вербицького, який часто виконується музикантами в якості фіналу своїх знакових виступів.

Українська музична спадщина складає духовне ядро репертуару «Музичного сувеніру», а зміст концертів вказує на те, що ансамбль виконує не лише розважальну функцію. Колектив бере на себе відповідальну роль у презентації краси і самобутності української музики та її популяризації.

Від початку повномасштабної російської агресії, на тлі постійних обстрілів міста Харкова, високий рівень безпечних ризиків унеможливив проведення очних репетицій у приміщеннях закладів освіти. У цей критичний момент виконавський склад ансамблю «Музичний сувенір» продемонстрував неабияку психологічну стійкість і рішучість. Репетиційна робота була перенесена до приватної оселі керівників, що вимагало від юних учасників подолання значних відстаней та логістичних перешкод із непередбачуваними, через пошкодження інфраструктури, витратами часу. Наразі творча діяльність колективу тримається виключно на ентузіазмі, вмотивованості та відчайдушній відданості справі, що свідчить про усвідомлення ансамбістами ролі служіння національному мистецтву під час війни як громадянської місії.

Красномовним є такий факт. Після 24 лютого 2022 року кілька артистів «Музичного сувеніру» змушені були евакуюватися до європейських країн (Австрія, Італія, Чехія), але не припинили бути членами колективу, адаптувавшись до необхідності дистанційної комунікації. Під час «живих» репетицій харківців європейські учасники долучалися до спільного музикування за допомогою сервісів для відеоконференцій, долаючи географічне розмежування. Тим більш емоційно зворушливими були очні зустрічі колективу під час гастрольних турне та виступів у різних країнах Європи. Моменти воз'єднання не просто відновлювали повний склад ансамблю, а й наповнювали музикування особливою енергетикою і змістом. Попри численні виклики та виснажливі, через відсутність авіасполучення та брак коштів, транскордонні маршрути, які доводилось долати українським музикантам, щоби дістатися місць виступів, концертна діяльність ансамблю «Музичний сувенір» не припинилась, що є прикладом відданості справі й незламності духу музикантів.

Культурна дипломатія як прояв творчої комунікації ансамблю «Музичний сувенір». Насамперед розглянемо підстави, що дозволяють вважати ансамбль дієвим суб'єктом культурної дипломатії. Для цього застосуємо два взаємопов'язаних критерії, що створюють умови для об'єктивності оцінки, – *інтенсивність* публічних закордонних виступів та *охоплення аудиторії*. За підрахунками керівників «Музичного сувеніра», від початку активної міжнародної гастрольної діяльності колективу загальна чисельність осіб, які мали змогу прослухати виступи ансамблю, може сягати 100000. При поєднанні цього показника з індексом медійної присутності харківського ансамблю в соціальних мережах, сукупний індикатор може сягнути 500000 слухачів та глядачів. Подібна масштабність надає підґрунтя для аналізу творчої діяльності «Музичного сувеніру» в контексті культурної дипломатії України на міждержавному рівні.

Досвід міжнародної діяльності ансамблю охоплює фестивальну практику та численні концертні виступи, інтегровані у програми масштабних музичних форумів.

Згадаємо найбільш знакові та наймасштабніші за охопленням аудиторії міжнародні фестивалі, в яких брав участь колектив:

- Український фестиваль у Бельськ-Підляському, Польща (2017);
- Міжнародний фестиваль університетської музики FIMU, Бельфор, Франція (2018, 2023);
- Міжнародний фестиваль музики, мистецтва і фольклору *Podlaska Oktawa Kultur*, Білосток, Польща (2018);
- Український фестиваль у місті Реджіо де Емілія, Італія (2019);
- Міжнародний фестиваль оркестрів тамбуриць, Біло-Поле, Черногорія (2019, 2021, 2022);
- Міжнародний культурний фестиваль просто неба «Культурне літо Відня» (*Kultursommer Wien*), Відень, Австрія (2023)⁵.

Розглянемо вплив колективу на зміцнення культурних зв'язків України з іншими державами світу на прикладі міжнародних проєктів і концертної діяльності ансамблю «Музичний сувенір», що виступають як фактичні прояви культурної дипломатії України.

У 2019 році керівник ансамблю Сергій Неверов здобув грантову підтримку від Посольства США в Україні в межах програми «Культурна дипломатія». Завдяки цій інституційній підтримці було реалізовано низку творчих ініціатив, до яких був безпосередньо залучений ансамбль «Музичний сувенір». Однією з них стала мистецька колаборація в межах проєкту у грудні 2019 року з відомими американськими віртуозами – Стасом Венглевським (баян) та Корі Песатуро (електронний акордеон), які представили дуетний концертний перформанс у Харківській обласній філармонії. Кульмінаційною стала спільна з ансамблем «Музичний Сувенір» концертна програма музикантів, де прозвучали твори американського композитора Лероя Андерсона. Виконання творів, запропонованих професійними іноземними

⁵ Інші фестивально-концертні подорожі колективу: Охрид – Македонія (2013); Гіжицько – Польща (2017); Будапешт, Пакш – Угорщина (2017); Баня-Лука – Боснія і Герцеговина (2017); Железовце – Словаччина (2022); Крижевці, Ловран – Хорватія (2023).

артистами, засвідчило здатність харківського колективу до розширення свого репертуарного горизонту. А сам факт проведення сумісного творчого заходу постає як прояв культурної дипломатії, що унаочнює відкритість колективу до діалогу і синтезу жанрів. У продовження міжнародного проєкту американські артисти провели відкритий майстер-клас у Харківському національному університеті мистецтв імені І. П. Котляревського, за підтримки Обласного навчально-методичного центру підвищення кваліфікації працівників культосвітніх закладів. Відбувся транскордонний обмін виконавським досвідом та педагогічними методиками. Така творча комунікація в межах дипломатичного проєкту сприяла підвищенню кваліфікації українських, зокрема харківських, фахівців, та презентації мистецтва вітчизняних музикантів у міжнародних колах.

Творча колаборація українських та американських митців стала справжнім прецедентом культурної дипломатії в Харкові, який може слугувати каталізатором інтенсифікації та поглиблення міждержавних відносин у суміжних сферах діяльності. Водночас сам факт організації міждержавного мистецького заходу за участю «Музичного сувеніра» підтверджує помітну роль ансамблю як амбасадора української культури на міжнародній арені.

Міжнародна концертна діяльність ансамблю після 24 лютого 2022 року. З початком повномасштабного вторгнення російського агресора діяльність «Музичного сувеніра» набула особливого значення, перетворившись на інструмент культурної дипломатії України. Музиканти, що представляють Харків (прикордонне місто, яке постійно потерпає від обстрілів), відвідали з концертами низку європейських країн. Як представники української культури, ансамблісти презентували вітчизняну музику, привертаючи увагу міжнародної спільноти до гуманітарної катастрофи в Україні, спричиненої війною. Гастрольна географія колективу в цей період охопила Чорногорію (2022), Словаччину (2022), Хорватію (2023), Францію (2023), Австрію (2023).

Уже влітку 2022 року колектив прибув до Чорногорії на 19-й Міжнародний фестиваль «IFTO», де на головній площі міста Біело-Поле

представив музичну культуру України перед чорногорською публікою та місцевим керівництвом, музикантами-учасниками фестивалю із Сербії, Турції, Боснії і Герцеговини. Знаковим стало виконання ансамблем символічної та патріотично-надихаючої стрілецької пісні «Ой, у лузі червона калина» та глибокої, сумної колискової «Ой, ходить сон», яке вразило слухачів.

Ще один виступ колективу відбувся у Національному парку «Біоградська гора» під час відкриття Міжнародного фестивалю альтернативного театру «Корифей», присвяченому Україні, де ансамбль «Музичний сувенір» мав успіх у публіки. На заході були присутні представники місцевої влади та Надзвичайний і Повноважний Посол України в Чорногорії Олег Герасименко.

Влітку 2022 року ансамбль «Музичний сувенір» взяв участь у Міжнародному фольклорному фестивалі «*Zeliezovce 2022*» у Словаччині (м. Нове-Замки). Українська музика пролунала в місті з давніми музичними традиціями, адже тут значний проміжок часу жив та працював Франц Шуберт. А зараз Нове-Замки щорік збирає колективи виконавців традиційної музики зі всього світу, проводячи великий міжнародний фольклорний фестиваль.

У 2023 році, прямуючи на фестиваль до Франції, «Музичний сувенір» зупинився в угорському місті Хайдусобосло, в домі угорської родини, господаркою якого є пані Марія Дані (*Maria Dani*). Пані Марія щиро співчуває українцям, підтримує їх і намагається усіляко їм допомогти. А ще її родина займається традиційним мистецтвом гри на цитрах. Отже, члени харківського колективу були запрошені до її дому, де зіграли концерт для друзів родини, мешканців Хайдусобосло, які, у свою чергу, виконали угорську музику на традиційних інструментах – цитрах – і заспівали народні пісні. Привітна і творча атмосфера, живе спілкування сприяли виникненню дружніх стосунків, що допомагають взаєморозумінню й зближенню України та Угорщини.

25–28 травня 2023 року у місті Бельфор (Франція) відбувся Міжнародний університетський музичний фестиваль FIMU-2023. Для участі в ньому ансамбль народних інструментів «Музичний

сувенір»⁶ пройшов надскладний конкурсний відбір. Оргкомітет фестивалю отримав понад 1200 заявок від різних колективів із 30 країн світу. Організатори схвалили лише 101 запит. Таким чином конкурс склав 12 заявок на одне місце! Причина такого творчого ажіотажу – престижність фестивалю, чия аудиторія може сягати 100000 відвідувачів. На фестивалі були представлені колективи з таких країн, як Іспанія, Італія, Німеччина, Франція, Канада, Колумбія, Мексика, Грузія, Греція, Гвінея, Португалія, Північна Македонія, Буркіна Фасо, Словенія, Сенегал, Ліван, Ізраїль, Єгипет, Угорщина та інших. Україну представляли лише два колективи – «Музичний сувенір» із Харкова і хор «*Gloria*» з Миргороду. Харківці презентували концертну програму тривалістю 60 хвилин (це 19 творів українських та зарубіжних композиторів, а також обробки та аранжування українських фольклорних зразків та пісень і танців народів світу), яка прозвучала на кількох культурних майданчиках фестивалю FIMU: у Центрі культури і мистецтв імені Мішеля Леграна «*Pepiniere*», Концертному залі «*Atria*», у «*Kiosque*» на центральній площі міста, у Муніципальному театрі «*Granit*» та на сцені «*Prefecture*»⁷.

Дійсно почесним був виступ ансамблю на головній площі міста, де майоріли три прапори – Франції, України та Європейського Союзу. На багатьох концертах за участю «Музичного сувеніра» були присутні українські біженці, змушені залишити територію країни через бойові дії. Було приємно поспілкуватися з ними та обговорити актуальне культурне життя України під час війни, з'ясувати особливості проживання українців у Франції. У місцевій газеті міста Бельфор

⁶ У ретроспективі історичного екскурсу згадаємо, що 2018 року ансамбль «Музичний сувенір» також брав участь у цьому фестивалі та з успіхом представив на концертних сценах французького міста мистецьку Україну.

⁷ Французька публіка із захопленням сприймала твори, що виконував ансамбль. Дуже сподобались і запам'ятались слухачам славетний «Щедрик» М. Леонтовича, українські народні пісні «Ой ходить сон», «Гей, соколи», «Глибока кирниця». Ансамбль підготував сюрприз для французької аудиторії і виконав твір «Падам-падам». Публіка підспівувала цю популярну пісню разом з ансамблем.

опубліковано статтю про колектив, де розповідається не тільки про враження українських музикантів від фестивалю, а й про творче життя членів колективу у місті Харкові⁸.

Знаковою подією для визнання харківського творчого колективу в якості одного з амбасадорів культурної дипломатії України стала участь «Музичного Сувеніра» в європейській програмі мобільності «Культура – рушій Європи» (*Culture Moves Europe*). У жовтні 2023 року в місті Крижевці (Хорватія) ансамбль, разом із оркестром тамбуриць місцевої музичної школи, керованим ентузіастом хорватської тамбуриці виконавцем Ігорем Кудельником, реалізував спільний музичний проєкт, у межах якого відбулася низка заходів із обміну професійним досвідом: спільні репетиції-лекції, де кожна зі сторін презентувала власні виконавські досягнення та методика роботи з національними музичними інструментами; майстер-класи викладачів Н. Є. Костенко та С. В. Неверова, спільний виступ у фінальному концерті, наприкінці якого «Музичний сувенір» та оркестр тамбуриць разом виконали українські та хорватські народні пісні.

Окремо вкажемо на виразний дипломатичний підтекст обраного організаторами заходу музичного твору – уривку з мюзиклу «*Jalta, Jalta*» хорватського композитора Альфі Кабільйо «*Neka cijeli ovaj svijet*» («Нехай увесь цей світ»), – спрямований на артикуляцію закликів до миру засобами музики. Такий зміст композиції якнайкраще резонував із емоційними побажаннями хорватського народу народів України. Позначимо наведений факт не тільки як символічний жест солідарності чи універсальне вираження гуманістичних ідеалів, а як зустрічний рух з боку представників іноземної країни – свідчення дієвості культурної дипломатії, що її здійснює ансамбль народних інструментів «Музичний сувенір».

⁸ Газета «Belfort», Субота, 27 травня 2023 г. «Les Ukrainiens de Musical Souvenir, ou quand le Fimu va au-dela de la musique» («Українці “Музичного Сувеніра”, або коли ФІМУ виходить за межі музики»).

Обсяг наведених фактів дозволяє оцінити напрям міжнародної творчої комунікації як одну з ключових діяльнісних стратегій колективу, яка, у свою чергу, є складовою культурної дипломатії України.

Діяльність у цифровому просторі: комунікація онлайн, робота в інтернет-сервісах. Значущим напрямом діяльності ансамблю «Музичний сувенір» є просування власного творчого доробку в соціальних мережах. Одну з провідних ролей у процесі «медіатизації» відіграла і продовжує відігравати соціальна мережа *Facebook*. Вона слугує тим комунікативним майданчиком, де концентруються свідомі та професійно орієнтовані користувачі. Завдяки активності у соціальній мережі *Facebook* ансамбль сформував цільову аудиторію. У результаті отримав перші запрошення до участі в міжнародних музичних фестивалях за межами країни. Не секрет, що для будь-якого користувача мережі Інтернет музичний відеоконтент фактично є продуктом споживання. У цій ситуації пріоритетне значення має ергономіка презентації мистецького продукту. Оптимальним для колективу варіантом рішення стало застосування відеохостингу *YouTube*. Глобальна поширеність, популярність та зручність цієї цифрової платформи відіграють ключову роль у логістиці дистрибуції медіапродукту, його донесенні до глядача та слухача ансамблю. У якості підсумку дев'ятирічної творчої діяльності, ансамбль у 2019 році здійснив запис свого дебютного студійного аудіоальбому, куди увійшов 21 твір. Альбом охоплює популярні та народні мелодії, аранжування, інструментування та перекладення яких були виконані заслуженим працівником культури АР Крим Євгеном Костенком та керівником ансамблю «Музичний сувенір» Сергієм Неверовим. Записаний аудіоальбом дистрибутується через популярний стримінговий сервіс *Spotify*, який, подібно до вищезгаданих медіаресурсів, сприяє формуванню мережі впливу та поширенню музики у виконанні колективу.

Унікальні можливості для просування української культури у світі надають онлайн-виступи «Музичного сувеніра». Беручи участь в українському фестивалі в Калгарі (Канада) влітку 2023 року, колектив наживо підключався до глядацького залу і вітав публіку

із прифронтового міста-героя Харкова. Звучання української музики у виконанні юних митців миттєво транслювалося на інший бік планети, унаочнюючи, з одного боку, сучасні можливості комунікації у глобальному просторі, з іншого, значущість і вагомість діяльності харківського ансамблю у презентації національного мистецтва.

Як лауреат попередніх років міжнародного конкурсу «*World Music Trophy*» ансамбль народних інструментів «Музичний сувенір» отримав запрошення від його ініціатора – американської неприбуткової громадської організації. Сутність пропозиції полягала у створенні аудіовізуального запису української народної музики для його інтеграції у світовий онлайн-концерт миру, призначений для трансляції на широкий загал міжнародної аудиторії. У межах цієї ініціативи колектив презентував попури з українських колядок та щедрівок – композицію під назвою «Український подарунок», створену на основі збірки Мирослава Романишина «Ой, радуйся, земле». До попури увійшли такі фольклорні пісенні зразки, як «Добрий вечір тобі, господарю», «В зеленому ліску», «Святий вечір, добрий вечір», «Темненька нічка» та «На різдвяні свята». Музичний матеріал було представлено в аранжуванні, спеціально створеному для ансамблю «Музичний сувенір» у 2025 році. Ця творча подія стала прикладом міжкультурного обміну, що сприяв поширенню української музичної спадщини на світовій арені.

Творча діяльність ансамблю на теренах України як чинник гуртування нації. Постійним вектором творчої діяльності ансамблю є виступи для населення України. Концерти в умовах війни мають особливий арттерапевтичний ефект, надихаючи людей, реалізуючи важливу місію підтримки психологічного і ментального здоров'я нації, та є проявом стійкості й незламності духу. Міста, де відбулися такі виступи – Івано-Франківськ, Львів, Перечин, Ужгород, смт. Пісочин (Харківська область) та, природно, Харків.

Аналіз виступів та проєктів ансамблю народних інструментів «Музичний сувенір» періоду 2022–2025 років на теренах України демонструє цілеспрямовану роботу колективу по двох ключових

напрямах: єднання регіонів та підтримки локальної громади. Між-регіональні проекти охоплюють східні та західні області України та є стратегічно важливими длягуртуванні нації та зміцнення національної ідентичності через мистецьку комунікацію.

Влітку 2022 року харківці концертом вітали мешканців міста Перечин, що на Закарпатті, зі знаковим для нашої держави святом – Днем Незалежності України. У День Прапора, який відзначається 23 серпня, ансамбль виступив із українською програмою для переселенців і городян в Ужгородському художньому музеї імені Й. Бокшая. Можна сказати, що музиканти виступили з подвійним привітанням, адже в цей день рідний Харків відзначає День Міста.

7 грудня 2024 року «Музичний сувенір» став учасником ЕкоАрт-Проекту «Срібний Дзвін» та Науково-мистецького форуму «Проявлені Світлом» у місті Ужгород (Закарпаття). У межах цього культурного заходу, присвяченого 105-й річниці першого звучання «Щедрика» Миколи Леонтовича, колектив узяв участь у відкритті міні-скульптури композитора. Подібні кроки підкреслюють єдність культурного коду України та актуалізують внесок національних символів у формування спільної історичної пам'яті країни.

Завдання національного єднання мав на меті творчий проєкт ансамблю, реалізований у Дитячій музичній школі імені В. Барвинського в Івано-Франківську (28 жовтня 2024 року). Захід поєднав виступи ансамблю «Музичний сувенір», родинного дуету Наталії Костенко та Сергія Неверова, солістів-домристів із майстер-класом кандидата мистецтвознавства Наталії Костенко. Цей комплексний захід доводить, що творча комунікація не лише презентує мистецтво, але й сприяє передачі знань та професійному розвитку фахівців усередині країни.

У травні 2025 року ансамбль став активним учасником культурно-освітнього проєкту «Мистецький експрес “Харків-Львів – 2025”», реалізованого в межах всеукраїнської ініціативи Президента України «Пліч-о-пліч: згуртовані громади». Ця подія є яскравою ілюстрацією ефективності міжрегіональної творчої комунікації, оскільки вона безпосередньо згуртувала молодь сходу і заходу України. У рамках

проєкту відбулися спільні репетиції та концертний виступ із учнями однієї із львівських музичних шкіл, що створило прецедент для формування єдиного мистецького простору. Крім того, методична робота керівників ансамблю (майстер-класи та творчі зустрічі) стала каталізатором професійного діалогу з колегами зі Львову, сприяючи обміну педагогічним досвідом між регіонами.

На окрему увагу заслуговує діяльність ансамблю на локальному рівні. В умовах постійних безпекових загроз «Музичний сувенір» активно реалізує практики творчої комунікації з місцевими громадами, контактуючи з аудиторією та підтримуючи культурне життя у кризових умовах. Виступ у пісочинському дитячому садочку «Теремок» (21.02.2024) сприяв забезпеченню доступу до музичного мистецтва для наймолодших і формуванню культурної ідентичності з раннього віку. Концерт ансамблю для дітей Пісочинської громади у приміщенні Публічної бібліотеки (24.12.2024) сприяв зміцненню соціальної інтеграції та психологічної стабільності дітей, що проживають у прифронтовій зоні, і став платформою для живої взаємодії через музику. Виступ дитячого складу ансамблю у благодійному фонді «Мирне небо Харкова» у Пісочині (01.03.2024) продемонстрував, як творчі практики колективу можуть поєднувати благодійну й волонтерську діяльність та сприяти залученню молоді до активного громадянського життя. Місією концертів «Березнева рапсодія» у безпечних просторах в межах проєкту «Разом» у Харкові є забезпечення безперервності мистецької освіти та формування національного культурного середовища через активну творчу комунікацію між учасниками ансамблю та аудиторією в умовах військової агресії.

Отже, діяльність ансамблю «Музичний сувенір» слугує моделлю ефективного використання народно-інструментального мистецтва як засобу комунікації, спрямованої на зміцнення міжрегіональних зв'язків, втіленням концепції культурної стійкості, прикладом усвідомлення важливості й значення підтримки психоемоційного стану населення як арттерапевтичної місії.

Висновки.

Ансамбль народних інструментів «Музичний сувенір» є гідним представником народно-інструментальної культури України, здатним протистояти викликам її сучасного буття. Масштабна закордонна концертна робота та мультимедійність є ключовими напрямками діяльнісної стратегії колективу, які сприяють трансляції українського народно-інструментального мистецтва на глобальний простір. Фактично йдеться про велику справу підвищення іміджу країни, яка робиться руками і серцями юних музикантів і їхніх керівників.

Музичне мистецтво у публічних презентаціях ансамблю долає мовні та світоглядні бар'єри, сприяючи посиленню творчої комунікації у просторі міжнародних відносин, утверджуючи роль колективу як ефективного інструмента культурної дипломатії України. Зустрічний рух на рівнях симпатії та емпатії, що виникає між представниками відмінних культур як результат спілкування мовою музики завдяки творчості харківського народно-інструментального ансамблю, демонструє сутність «м'якої сили» впливу держави у міжнаціональному просторі. Такий досвід надає молоді унікальну можливість усвідомити себе в якості амбасадорів українського мистецтва.

Активне застосування ансамблем цифрових засобів (*Facebook, YouTube, Spotify*) та онлайн-форматів комунікації посилює просування творчості колективу у глобальному масштабі й закладає підвалини для майбутніх творчих проєктів.

Численні міжрегіональні проєкти ансамблю на ґрунті шани і відданості національній традиції слугують прикладом ефективного єднання нації та формування культурної стійкості. Концерти на теренах локальної громади прифронтового міста в умовах війни є проявом усвідомлення митцями власної громадянської місії – лікування серцець і підтримки морального духу українців.

«Музичний сувенір» – творчий колектив, який активно розвивається, експериментує та прагне досягнення нових творчих вершин, залишаючись вірним своєму покликанню – дарувати слухачам незабутні музичні враження.

Перспективи подальших досліджень теми. Доцільним вбачається здійснення диференційованого аналізу ефективності застосування цифрових інструментів як каналів поширення української культури в міжнародному інформаційному просторі, порівняння діяльності «Музичного сувеніра» з практиками інших українських мистецьких колективів, а також звернення до досвіду культурної дипломатії інших країн (наприклад, країн Балтії) в умовах зовнішньої загрози.

ЛІТЕРАТУРА

- Аулова, А. С. (2024). Нові тенденції цимбального репертуару ХХІ століття. *Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти*, 70, 99–121. <https://doi.org/10.34064/khnum1-70.06>
- Відімска, К., & Тарасюк, Ю. (2023). Поняття про культурну дипломатію. У зб. *Abstracts of XXI International Scientific and Practical Conference "Informational, Modern and Recent Theories of Development", Madrid, Spain, (2023, May 29–31)*, (pp. 271–273). <https://eu-conf.com/events/informational-modern-and-recent-theories-of-development/>
- Гололобов, С. М. (2022). Культурна дипломатія як складова державної політики у сфері культури на сучасному етапі українського державотворення. *Публічне управління та регіональний розвиток*, 18, 1057–1078. <https://doi.org/10.34132/pard2022.18.04>
- Добров, С. М. (2015). Ансамблеве народно-інструментальне виконавство: традиції та новації. *Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв*, 5, 97–100. URL: <http://www.visnik.org.ua/pdf/v2015-05-16-dobrov.pdf>
- Драч, В. В. (2024). Культурна дипломатія в умовах глобального розвитку суспільств. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*, 2, 33–38. <https://doi.org/10.32461/2226-3209.2.2024.308270>
- Клімова, О. О. (2021). Індивідуальний виконавський стиль соліста-вокаліста у комунікативному просторі естрадного вокального ансамблю. *Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти*, 61, 111–127. <https://doi.org/10.34064/khnum1-61.06>
- Лігус, В. (2017). Українське академічне народно-інструментальне виконавство як діалог культур. *Вісник КНУКіМ. Серія «Мистецтвознавство»*, 37, 232–241. <https://doi.org/10.31866/2410-1176.37.2017.155647>
- Ніколаєвська, Ю. (2020). *Ното Interpretatus в музичному мистецтві ХХ–початку ХХІ століть*. Харків: Факт.

- Снедкова, Л. (2012). Сучасне ансамблеве музикування за участю баяна та акордеона в Слобожанщині. *Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв*, 5, 157–160. Реж. дост.: http://nbuv.gov.ua/UJRN/had_2012_5_40
- Цимбал, К., & Цимбал, С. (2025). Оркестрове та ансамблеве виконавство як засіб фахової підготовки студента-інструменталіста. *Актуальні питання гуманітарних наук*, 85(3), 318–324. <https://doi.org/10.24919/2308-4863/85-3-47>
- Штир'юв, О. М. (2024). Культурна дипломатія як інструмент політики держави. *Інвестиції: практика та досвід*, 4, 214–218. URI: <https://dspace.chmnu.edu.ua/jspui/handle/123456789/2584>
- Serhaniuk, L. I., Shapovalova, L. V., Nikolaievskaya, Yu. V., & Kopeliuk, O. O. (2021). Genre in the music communication system and the artist's mission. *Linguistics and Culture Review*, 5(S4), 218–233. DOI:10.21744/lingcure.v5nS4.1575

REFERENCES

- Aulova, A. (2024). The latest trends in the cimbalom repertoire of the 21st century. *Problems of Interaction of Art, Pedagogy, & Theory and Practice of Education*, 70, 99–121. <https://doi.org/10.34064/khnum1-70.06> [in Ukrainian].
- Dobrov, S. (2015). Ensemble folk-instrumental performance: traditions and innovations. *Bulletin of Kharkiv State Academy of Design and Arts*, 5, 97–100. URL: <http://www.visnik.org.ua/pdf/v2015-05-16-dobrov.pdf> [in Ukrainian].
- Drach, V. (2024). Cultural diplomacy in the conditions of global development of societies. *National Academy of Managerial Staff of Culture and Arts Herald*, 2, 33–38. <https://doi.org/10.32461/2226-3209.2.2024.308270> [in Ukrainian].
- Hololobov, S. (2022). Cultural diplomacy as a component of state policy in the sphere of culture at the current stage of Ukrainian state-formation. *Public Administration and Regional Development*, 18, 1057–1078. <https://doi.org/10.34132/pard2022.18.04> [in Ukrainian].
- Klimova, O. (2021). Individual performance style of a soloist-vocalist in the communicative space of a pop vocal ensemble. *Problems of Interaction of Art, Pedagogy, & Theory and Practice of Education*, 61, 111–127. <https://doi.org/10.34064/khnum1-61.06> [in Ukrainian].
- Lihus, V. (2017). Ukrainian academic folk-instrumental performance as a dialogue of cultures. *Bulletin of Kyiv National University of Culture and Arts. Series in Arts*, 37, 232–241. <https://doi.org/10.31866/2410-1176.37.2017.155647> [in Ukrainian].
- Nikolaievskaya, Yu. (2020). *Homo Interpretatus in the musical art of the 20th and early 21st centuries*. Kharkiv: Fakt [in Ukrainian].

- Serhaniuk, L., Shapovalova, L., Nikolaievskaya, Yu., & Kopeliuk, O. (2021). Genre in the music communication system and the artist's mission. *Linguistics and Culture Review*, 5(S4), 218–233. DOI: 10.21744/lingcure.v5nS4.1575 [in English].
- Shtyrov, O. M. (2024). Cultural diplomacy as an instrument of state policy. *Investments: Practice and Experience*, 4, 214–218. URI: <https://dspace.chmnu.edu.ua/jspui/handle/123456789/2584> [in Ukrainian].
- Sniedkova, L. (2012). Contemporary ensemble music-making with bayan and accordion in Slobozhanshchyna. *Bulletin of Kharkiv State Academy of Design and Arts*, 5, 157–161. Available on http://nbuv.gov.ua/UJRN/had_2012_5_40 [in Ukrainian].
- Tsymbal, K., & Tsymbal, S. (2025). Orchestral and ensemble performance as a means of professional training of instrumental student. *Current Issues of the Humanities*, 85(3), 318–324. <https://doi.org/10.24919/2308-4863/85-3-47> [in Ukrainian].
- Vidimska, K., & Tarasiuk, Yu. (2023). The concept of cultural diplomacy. In *Abstracts of XXI International Scientific and Practical Conference “Informational, Modern and Recent Theories of Development”, Madrid, Spain, (2023, May 29–31)*, (pp. 271–273). URI: <https://eu-conf.com/events/informational-modern-and-recent-theories-of-development/> [in Ukrainian].

Nataliia Kostenko

Kharkiv I. P. Kotlyarevsky National University of Arts,
PhD in Art Studies, Associate Professor,
the Department of Folk Instruments of Ukraine
e-mail: kostenkonatalia1@gmail.com; ORCID iD: 0000-0002-8065-7023

Andrii Strilets

Kharkiv I. P. Kotlyarevsky National University of Arts,
Doctor of Arts, Professor,
the Department of Folk Instruments of Ukraine
e-mail: andryconductor@gmail.com; ORCID iD: 0000-0002-4134-4403

Ensemble of Folk Instruments “Musical Souvenir”: Modern Forms of Creative Communication

Statement of the problem. *Creative communication has become a key form of cultural diplomacy for Ukraine after 2022, facilitating international dialogue and the search for global support. Ukrainian musical art is actively integrating into the world space, and in this context, the life and work of the Kharkiv children's and*

youth folk instrumental ensemble “Musical Souvenir” arouse considerable interest. However, the activity of this ensemble, which is a bearer of the national tradition and a symbol of Ukraine’s positive image, has been insufficiently researched within the context of contemporary world music culture and creative communication.

Recent research and publications. Scholars mark the dual function of Ukrainian folk instrumental performance: it represents both a distinct national and an integral European culture (Lihus, 2017). Contemporary ensemble creativity, presented by “Musical Souvenir”, is seen as a creative, political, and social practice evolving with global trends (Tsymbal & Tsymbal, 2025; Dobrov, 2015; Sniedkova, 2012). Music holds a unique communicative role in globalized culture (Serhaniuk et al., 2021). Furthermore, research confirms that cultural diplomacy is a key “soft power” tool for international understanding, with a continuously expanding role amidst globalization (Hololobov, 2022; Shtyrjov, 2024; Drach, 2024).

Objectives, methods and novelty of the research. The purpose of the study is to determine the role of the “Musical Souvenir” ensemble in Ukraine’s artistic space and to assess the significance of its creative work for Ukraine’s cultural diplomacy, particularly since February 2022. Systemic and system-activity approaches to view the ensemble’s work as an integrated system are employed, as well as methods of theoretical analysis (of creative communication, cultural diplomacy), empirical / special methods (descriptive, classification, interpretative), and content analysis of the ensemble’s media presence (YouTube, Facebook, Spotify). The study is the first comprehensive analysis of the “Musical Souvenir” ensemble’s activities as an active subject of creative communication and a representative of Ukrainian cultural diplomacy, with a specific focus on the period of full-scale aggression (since 2022).

Research results. The “Musical Souvenir” ensemble is a powerful representative of Ukrainian folk instrumental culture, demonstrating resilience against modern challenges. The collective’s key strategies – extensive foreign touring and a multimedia approach (Facebook, YouTube, Spotify) – effectively broadcast Ukrainian art globally, significantly enhancing the country’s image. Through public presentations, the ensemble’s music transcends barriers, acting as an effective instrument of cultural diplomacy and fostering “soft power” influence. This work allows young musicians to serve as ambassadors of Ukrainian art. Domestically, the ensemble promotes national consolidation and cultural resilience through numerous interregional projects. Concerts held near the frontline fulfill a civic mission of healing and supporting the moral spirit of Ukrainians.

Conclusion. The “Musical Souvenir” ensemble is a worthy representative of Ukrainian folk instrumental culture. Its extensive foreign concert activity and

multimedia presence (Facebook, YouTube, Spotify) make it an effective instrument of Ukraine's cultural diplomacy. Future research should focus on analyzing the effectiveness of digital tools for cultural dissemination and comparing the ensemble's experience with that of other nations facing external threats.

Keywords: *“Musical Souvenir” ensemble; ensemble creativity; folk instrumental art; creative communication; repertoire.*

*Стаття надійшла до редакції 16.10.2025,
рекомендована до друку 17.11.2025, оприлюднена 26.12.2025.*